

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθμόν 112 / 2021
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Ε' Τμήματος
Συνεδρίαση της 23^{ης} Ιουνίου 2021**

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Νίκη Μαριόλη, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Αφροδίτη Κουτούκη, Δημήτριος Μακαρονίδης, Αθηνά Αλεφάντη, Αγγελική Καστανά, Γεώργιος Βαμβακίδης, Ιωάννης Χατζηνέκουρας, Αθανάσιος Θεοχάρης, Ιωάννα Λεμπέση και Μαρία Δεληγιάννη, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης.

Αριθμός ερωτήματος: Το υπ' αριθ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.57/462/14030/4-1-2021 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών / Γενικής Γραμματείας Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα / Γενικής Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα / Διεύθυνσης Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού / Τμήματος Πειθαρχικής Ευθύνης και Δεοντολογίας.

Ερώτημα: Ερωτάται αν δημόσιος υπάλληλος κωλύεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ.2 του άρθρου 32 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν.3528/2007) να συμμετέχει α) ως απλό μέλος σε Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση και β) με οποιαδήποτε ιδιότητα (ως απλό μέλος ή ως μέλος διοίκησης) σε Ενεργειακή Κοινότητα.

Επί του ερωτήματος αυτού το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό.

Από το έγγραφο του ερωτήματος και από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), κατόπιν αιτήματος υπαλλήλου της, κλάδου ΔΕ Εφοριακών, με το υπ' αριθ. πρωτ. ΔΔΑΔ Α 1175053 ΕΞ 2017/23-11-2017 έγγραφό της προς την ερωτώσα υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών υπέβαλε το ερώτημα αν η συμμετοχή δημοσίου υπαλλήλου ως απλού μέλους σε Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση κωλύεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 32 παρ.2 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν.3528/2007). Η ερωτώσα υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών με το υπ' αριθ. ΔΙΔΑΔ/Φ.57/413/40721/6-2-2018 έγγραφό της απάντησε στην ΑΑΔΕ ότι κατά τη γνώμη της επιτρέπεται κατ' αρχή η συμμετοχή υπαλλήλου ως απλού μέλους σε Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση, εφόσον αφενός από την διάταξη του δευτέρου εδαφίου της παρ.2 του παραπάνω άρθρου 32 ορίζεται ότι απαιτείται άδεια για να συμμετέχει ο υπάλληλος στην διοίκηση ανώνυμης εταιρείας ή γεωργικού συνεταιρισμού και αφετέρου η συμμετοχή υπαλλήλου ως απλού μέλους δεν εμπίπτει στην γενική απαγόρευση του πρώτου εδαφίου της ίδιας παραγράφου. Η ΑΑΔΕ επανήλθε με το υπ' αριθ. πρωτ. ΔΔΑΔ Α 158005 ΕΞ 2019 ΕΜΠ/15-10-2019 έγγραφό της προς την ερωτώσα υπηρεσία, με το οποίο αφενός έθεσε το ερώτημα αν επιτρέπεται ή όχι, κατ' εφαρμογή των ίδιων παραπάνω διατάξεων, η συμμετοχή υπαλλήλου ως απλού μέλους σε Ενεργειακή Κοινότητα, και αφετέρου ζήτησε την «επικαιροποίηση» της απαντήσεως που έλαβε σχετικά με το επιτρεπτό της συμμετοχής υπαλλήλου ως απλού μέλους σε Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση. Ακολούθως, η ερωτώσα υπηρεσία με το υπ' αριθ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.57/452/ΕΜΠ 932/6-7-2020 έγγραφό της υπέβαλε στο Γραφείο Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Εσωτερικών (πρώην Υπ. Διοικητικής Ανασυγκρότησης) τα ερωτήματα που αναφέρονται στην αρχή. Το παραπάνω Γραφείο με το υπ' αριθ. πρωτ. 224-847/15-7-2020 έγγραφό του απάντησε ότι τα ερωτήματα δεν ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις του άρθρου 6 παρ.6 του Οργανισμού του ΝΣΚ (ν.3086/2002) και έπρεπε να επαναδιατυπωθούν. Ακολούθως η ερωτώσα υπηρεσία επανυπέβαλε τα ερωτήματα με το υπ' αριθ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.57/462/14030/4-1-2021 έγγραφό της, στο οποίο παρατίθενται οι κρίσιμες διατάξεις και οι σχετικοί προβληματισμοί της, καθώς και το ιστορικό των υποθέσεων.

2. Ειδικότερα, από την ερωτώσα υπηρεσία γίνεται μνεία του αιτήματος υπαλλήλου της ΑΑΔΕ για την συμμετοχή του ως απλού μέλους στην «Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας Θέατρο Playback Ηχώ», το καταστατικό της οποίας επισυνάπτεται στο ερώτημα, καθώς και του αιτήματος άλλου υπαλλήλου της ΑΑΔΕ για την συμμετοχή του ως απλού μέλους στην Ενεργειακή Κοινότητα «Έργο Ενεργειακή Κοινότητα», σχέδιο του καταστατικού της οποίας επισυνάπτεται στην αίτησή του. Επίσης, η ερωτώσα υπηρεσία αναφέρει και την από 21-4-2020 αίτηση της δικηγόρου και διαμεσολαβήτριας Μ. Α. (αρ. πρωτ. Υπουργείου Εσωτερικών 10587/21-5-2020), με την οποία υποβάλλονται στη διοίκηση ερωτήματα σχετικά με την δυνατότητα δημοσίων υπαλλήλων να συμμετέχουν σε Ενεργειακές Κοινότητες είτε ως απλά μέλη είτε ως μέλη της διοίκησης αυτών.

3. Στο καταστατικό της προαναφερθείσας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: Άρθρο 1°. Σύσταση – Επωνυμία. «1. Συνιστάται Αστικός Συνεταιρισμός Κοινωνικού Σκοπού περιορισμένης ευθύνης, με την επωνυμία «Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας Θέατρο Playback Ηχώ» και το διακριτικό τίτλο «Echo Playback Theatre Κοιν.Σ.Επ.» σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4430/2016 .... 2. Η συνιστώμενη με το παρόν Κοιν.Σ.Επ. είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, με περιορισμένη ευθύνη των μελών του, εμπορική ιδιότητα και κερδοσκοπικό χαρακτήρα». Άρθρο 3°. Σκοπός. «Σκοπός του Συνεταιρισμού είναι η συλλογική και κοινωνική ωφέλεια όπως ορίζονται στις παρ.2 και 3 του αρ.2 του Ν.4430/2016... Εν γένει ο σκοπός είναι κοινωνικός, καλλιτεχνικός και πολιτιστικός και συνίσταται στην προβολή, ενίσχυση, προώθηση και προαγωγή της Θεατρικής τέχνης και παιδείας, καθώς και την παροχή υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών της συλλογικότητας (προαγωγή και προώθηση της ανεξάρτητης πολιτισμικής δημιουργίας, πολιτισμός, περιβάλλον, οικολογία, εκπαίδευση, παροχές κοινής ωφέλειας, αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων κ.ά.), που προάγουν το τοπικό και συλλογικό συμφέρον, την προώθηση της απασχόλησης, την ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, την προσωπική, τοπική ή περιφερειακή ανάπτυξη, την καλλιέργεια της πολιτιστικής κουλτούρας και των ηθικών αξιών, την ενίσχυση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων, της ενεργητικής ακρόασης κι ενσυναίσθησης, την κοινωνικοποίηση καθώς και τη δημιουργία ενεργών πολιτών.

Επίσης, σκοπός της Κοιν.Σ.Επ. είναι η διάδοση και προώθηση του Θεάτρου Playback, ενός αυτοσχεδιαστικού – διαδραστικού θεάτρου, κατά το οποίο οι θεατές αφηγούνται ιστορίες και αυτές αναπαρίστανται (ξαναπαίζονται) από τους ηθοποιούς πάνω στη σκηνή με τη συνοδεία αυτοσχέδιας μουσικής ...

Στόχος είναι μέσα από το Playback να έρθουν οι άνθρωποι πιο κοντά, να μάθουν να εκφράζονται, να επικοινωνούν, να εξωτερικεύουν τα συναισθήματά τους, αλλά και να ακούν με σεβασμό τις ιστορίες των άλλων, προάγοντας τον κοινωνικό διάλογο κι ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή, την Τέχνη και τον Πολιτισμό.

Για την ευόδωση των σκοπών του ο Συνεταιρισμός μπορεί να ασκεί οποιασδήποτε μορφής οικονομική δραστηριότητα παραγωγικού, καταναλωτικού, εμπορικού, μεταφορικού, τουριστικού, αναπτυξιακού, κοινωνικού, εκπαιδευτικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα.

Ειδικότερα, σκοπός του συνεταιρισμού είναι:

A. Η βιώσιμη ανάπτυξη και

B. Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος. ...

Πιο αναλυτικά, οι δραστηριότητες που θα ασκεί η επιχείρηση αφορούν τα κάτωθι:

1. Διοργάνωση, παραγωγή και παρουσίαση στο κοινό θεατρικών παραστάσεων τύπου Playback, αλλά και στην οργάνωση και εκτέλεση κάθε είδους θεατρικών θεαμάτων γενικά, είτε μόνο με την ίδια τη συμμετοχή των εταίρων, είτε και με την παράλληλη συμμετοχή και απασχόληση έτερων καλλιτεχνών.
2. Παροχή ενισχύσεων και υλικής και ηθικής υποστήριξης σε ευάλωτες ομάδες εργαζομένων στο χώρο του πολιτισμού (θεατρικοί οργανισμοί, σχολές, μουσικής, χορού, θεατρικές ομάδες), όπως κατασκευή, διανομή, διάθεση προϊόντων συναφών με κάθε είδους καλλιτεχνικές, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενδεικτικά αναφέροντας ενδύματα, κοσμήματα, έργα τέχνης, διακοσμητικά είδη, οπτικοακουστικό υλικό.
3. Στις υπηρεσίες μετάφρασης, οι οποίες αφορούν στα ξενόγλωσσα κείμενα (λογοτεχνικά, επιστημονικά, ακαδημαϊκά και εν γένει πάσης φύσεως κείμενα), τα οποία η εν λόγω θεατρική ομάδα θα πρέπει να επεξεργαστεί για να μπορέσει να επιτευχθεί ο σκοπός της.
4. Στις υπηρεσίες παραγωγής ταινιών προώθησης ή διαφημιστικών καθώς και βίντεο, στο πλαίσιο του σκοπού των δραστηριοτήτων της εν λόγω Κοιν.Σ.Επ., για

τη διάδοση και προβολή προς το ευρύτερο κοινό μέσω της τηλεόρασης, του διαδικτύου, του Τύπου και του ραδιοφώνου όλων των θεατρικών παραστάσεών της.

5. Στην διοργάνωση και επίβλεψη επιμορφωτικών σεμιναρίων, με κύριο αντικείμενο την εκμάθηση της τέχνης του Θεάτρου, Ψυχοδράματος, Μουσικοθεραπείας, Χοροθεραπείας και άλλων εναλλακτικών μορφών θεραπειών μέσω των Τεχνών για τη διάδοση των ιδεών του Θεάτρου Playback ...»

Άρθρο 9°. Δικαιώματα μελών. «1. Τα μέλη του Συνεταιρισμού έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις Γενικές Συνελεύσεις με δικαίωμα μίας (1) ψήφου, ανεξάρτητα από τον αριθμό των συνεταιριστικών μερίδων που κατέχουν, καθώς και δικαίωμα να εκλέγουν και να εκλέγονται ..2... 3. Τα μέλη του Συνεταιρισμού μπορεί να είναι εργαζόμενοι του με σχέση εξαρτημένης εργασίας, να αμείβονται για την παρεχόμενη εργασία και να έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εργατική νομοθεσία. Υπόχρεη προς απόδοση των ασφαλιστικών εισφορών προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης είναι η Κοιν.Σ.Επ. 4. Τα μέλη του Συνεταιρισμού που είναι εργαζόμενοι σ' αυτόν έχουν δικαίωμα επί των καθαρών κερδών κάθε οικονομικής χρήσης, ... 5. Η παροχή υπηρεσιών προς εξυπηρέτηση των σκοπών της Κοιν.Σ.Επ. από μέλη της, που δεν βρίσκονται σε εργασιακή σχέση με αυτήν, θεωρείται μη αμειβόμενη σύμβαση εντολής...».

Άρθρο 11°. Πόροι. «Οι πόροι του Συνεταιρισμού αποτελούνται από: 1 ... 2. Έσοδα από την άσκηση των δραστηριοτήτων του και την εκμετάλλευση των περιουσιακών του στοιχείων. 3... 4...».

Άρθρο 25°. Διανομή κερδών. «1. Τα κέρδη του Συνεταιρισμού δε διανέμονται στα μέλη της, εκτός αν τα μέλη αυτά είναι και εργαζόμενοι.

2. Τα κέρδη διατίθενται ετησίως ως εξής:

α. κατά ποσοστό 5% για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, β. κατά ποσοστό 35% διανέμονται στους εργαζομένους της επιχείρησης, εκτός αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης του Φορέα αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση μέρους ή όλου του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες του στοιχείου γ', γ. το υπόλοιπο διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη γενικότερη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας.

3. Αν στο τέλος κάποιας χρήσης προκύψει ζημία, η οποία δεν καλύπτεται από το αποθεματικό της Κοιν.Σ.Επ., οι συνέταιροι υποχρεούνται να καταβάλουν ορισμένο χρηματικό ποσό για την κάλυψη των ζημιών του συνεταιρισμού, μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης».

Άρθρο 29°. «Το καταστατικό αυτό ρυθμίζει τα θέματα εκείνα που αξιώνει ο Ν.4430/2016, όπως ισχύει. Για τα υπόλοιπα θέματα ισχύουν οι ρυθμίσεις του Ν.1667/1986, όπως ισχύει».

4. Εξάλλου, στο σχέδιο καταστατικού της μνημονευόμενης στο ερώτημα Ενεργειακής Κοινότητας αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Κεφάλαιο Α: Ίδρυση Ενεργειακής Κοινότητας (άρθρα 1-6).

Άρθρο 1. Επωνυμία-Διακριτικός Τίτλος. «Ίδρύεται ενεργειακή κοινότητα με την επωνυμία «Έργο Ενεργειακή Κοινότητα» και διακριτικό τίτλο στην ελληνική «Έργο Ενεργειακή Κοινότητα»...».

Στο άρθρο 5 αναφέρονται οι σκοποί και τα αντικείμενα δραστηριότητας, τα οποία είναι τα αναφερόμενα στο άρθρο 4 του ν.4513/2018.

Κεφάλαιο Β: Μέλη της Ενεργειακής Κοινότητας (άρθρα 1-8).

Άρθρο 7. Δικαιώματα μελών. «Τα μέλη έχουν δικαίωμα: α. Να μετέχουν των πλεονεκτημάτων τα οποία δημιουργούν οι δραστηριότητες του συνεταιρισμού. β. ... δ. Να συμμετέχουν στα καθαρά κέρδη της χρήσης και στο προϊόν της εκκαθάρισης ...».

Άρθρο 8. Υποχρεώσεις και ευθύνες των μελών. «... Τα μέλη ... Έχουν επίσης τις ακόλουθες ευθύνες: α. Ευθύνονται απέναντι του συνεταιρισμού και των πιστωτών αυτού, αλληλέγγυα, μέχρι του ποσού της ευθύνης των, όπως αυτή καθορίζεται από το άρθρο 52 του παρόντος καταστατικού. β. Ευθύνονται για τις υποχρεώσεις του συνεταιρισμού, που αναλήφθηκαν πριν από την εγγραφή των, ως μελών του, μη ισχυούσης αντιθέτου συμφωνίας, καθώς και για τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης που πάρθηκαν νόμιμα, ...».

Κεφάλαιο Γ: Διοίκηση Ενεργειακής Κοινότητας (άρθρα 1-17).

Άρθρο 1. Όργανα Διοίκησης. «Όργανα διοίκησης της Ενεργειακής Κοινότητας Έργο είναι η Γενική Συνέλευση και το Διοικητικό Συμβούλιο».

Άρθρο 2. Γενική Συνέλευση. «Η Γενική Συνέλευση αποτελεί το ανώτατο όργανο της Ενεργειακής Κοινότητας...».

Άρθρο 3. Αρμοδιότητες Γενικής Συνέλευσης. «Η Γενική Συνέλευση αποφασίζει για όλα τα θέματα της Ενεργειακής Κοινότητας που δεν ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλων οργάνων (τεκμήριο αρμοδιότητας). Ειδικότερα:...».

Άρθρο 15. Αρμοδιότητες Διοικητικού Συμβουλίου. «1. Το Διοικητικό Συμβούλιο διοικεί την Ενεργειακή Κοινότητα, διαχειρίζεται την περιουσία της και προωθεί τους καταστατικούς της σκοπούς ... 2.21. Αποφασίζει τη συμμετοχή της Ε.Κοιν. σε διαγωνισμούς του Δημοσίου και κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου... 2.22 ... καταρτίζει τον ισολογισμό και προτείνει τα μερίσματα που πρέπει να διανεμηθούν στους συνεταίρους, καθώς και τα ποσά που πρέπει να κρατηθούν για το σχηματισμό αποθεματικών κεφαλαίων...».

Κεφάλαιο Δ: Οικονομική διαχείριση Ενεργειακής Κοινότητας (άρθρα 1-14).

Άρθρο 2. Συνεταιριστική μερίδα. «1. Κάθε μέλος συμμετέχει υποχρεωτικά στο κεφάλαιο της Ε. Κοιν. 2. Η αξία της συνεταιριστικής μερίδας ορίζεται στο ποσό του ενός(1) Ευρώ...».

Άρθρο 3. Πολλαπλάσιο ευθύνης συνεταίρων. «Κάθε συνεταίρος ευθύνεται απέναντι στην Ενεργειακή Κοινότητα και των πιστωτών της αλληλέγγυα και εις ολόκληρο για ποσό ίσο προς την αξία των μερίδων του».

Άρθρο 4. Τακτικό αποθεματικό. «Τα πλεονάσματα της χρήσης δεν διανέμονται στα μέλη αλλά παραμένουν στην Ενεργειακή Κοινότητα υπό τη μορφή αποθεματικών και διατίθενται για τους σκοπούς της με απόφαση της ΓΣ ....».

Άρθρο 10. Διάθεση των καθαρών κερδών. «Τα καθαρά κέρδη του συνεταιρισμού διατίθενται για το σχηματισμό τακτικού, έκτακτου ή ειδικού αποθεματικού και για τη διανομή στους συνεταίρους...».

Νομοθετικό πλαίσιο

5. Στα άρθρα 31 και 32 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (Υπαλληλικού Κώδικα), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.3528/2007 (Α΄26), ορίζεται ότι:

Άρθρο 31. Άσκηση ιδιωτικού έργου με αμοιβή.

«1. Μετά από άδεια ο υπάλληλος μπορεί να ασκεί ιδιωτικό έργο ή εργασία με αμοιβή, εφόσον συμβιβάζεται με τα καθήκοντα της θέσης του και δεν παρεμποδίζει την ομαλή εκτέλεση της υπηρεσίας του.

2. Η άδεια χορηγείται για συγκεκριμένο έργο ή εργασία μετά από σύμφωνη αιτιολογημένη γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου και μπορεί να ανακαλείται με τον ίδιο τρόπο. Η άδεια στους υπαλλήλους του Δημοσίου χορηγείται από τον οικείο υπουργό και στους υπαλλήλους των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από το ανώτατο μονομελές όργανο διοίκησης και αν δεν υπάρχει τέτοιο όργανο, από τον πρόεδρο του συλλογικού οργάνου διοίκησης.

3. Δεν επιτρέπεται στον υπάλληλο η κατ' επάγγελμα άσκηση εμπορίας.

4. Ειδικές απαγορευτικές διατάξεις διατηρούνται σε ισχύ. 5...».

Άρθρο 32. Συμμετοχή σε εταιρείες «1. Ο υπάλληλος υποχρεούται να δηλώνει στην υπηρεσία του τη συμμετοχή του σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου οποιασδήποτε μορφής, εκτός των σωματείων και των κοινωφελών ιδρυμάτων.

2. Απαγορεύεται ο υπάλληλος να μετέχει σε οποιαδήποτε εμπορική εταιρεία προσωπική, περιορισμένης ευθύνης ή κοινοπραξία ή να είναι διευθύνων ή εντεταλμένος σύμβουλος ανώνυμης εταιρείας ή διαχειριστής οποιασδήποτε εμπορικής εταιρείας. Μετά από άδεια ο υπάλληλος μπορεί να μετέχει στη διοίκηση ανώνυμης εταιρείας ή γεωργικού συνεταιρισμού με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου. Η άδεια χορηγείται με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 31 του παρόντος. 3. Απαγορεύεται η απόκτηση από υπάλληλο, σύζυγό του ή ανήλικα τέκνα τους μετοχών ανωνύμων εταιρειών που υπάγονται στον ειδικό έλεγχο της υπηρεσίας του...».

6. Στο άρθρο 12 παρ.4 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το Κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους».

7. Στο ν.1667/1986 «Αστικοί συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις» (Α'196) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: Άρθρο 1 παρ.1, 3, 6 και 7.

«1. Αστικός συνεταιρισμός είναι εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία, χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας, αποβλέπει ιδίως με τη συνεργασία των μελών του στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους γενικά μέσα σε μια κοινή επιχείρηση.

3. Για τη σύσταση συνεταιρισμού απαιτείται η σύνταξη καταστατικού ...και καταχώριση του καταστατικού στο μητρώο συνεταιρισμών του ειρηνοδικείου ...

6. Ο ειρηνοδίκης με πράξη του διατάσσει ή αρνείται την καταχώριση του καταστατικού... 7. Από την κατά την προηγούμενη παράγραφο καταχώριση ο συνεταιρισμός αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα».

Άρθρο 4 παρ.4. «Ο συνεταίρος ευθύνεται εις ολόκληρον για τα χρέη του συνεταιρισμού έναντι των τρίτων, είτε απερίοριστα (συνεταιρισμός απερίοριστης ευθύνης) είτε ως ένα ορισμένο χρηματικό ποσό που ορίζεται από το καταστατικό (συνεταιρισμός περιορισμένης ευθύνης) και είναι ίσο ή πολλαπλάσιο της αξίας κάθε συνεταιριστικής μερίδας...».

Άρθρο 6 παρ.1. «Η Γενική Συνέλευση είναι το ανώτατο όργανο και αποφασίζει για όλα τα θέματα του συνεταιρισμού». Άρθρο 7 παρ.1 και 4. «1. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από πέντε τουλάχιστον μέλη που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση...

4. Το διοικητικό συμβούλιο διοικεί και εκπροσωπεί το συνεταιρισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού...». Άρθρο 8 παρ.1. «1. Το εποπτικό συμβούλιο αποτελείται από τρία τουλάχιστο μέλη που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση....». Άρθρο 9 παρ.4. «4. Τα καθαρά κέρδη του συνεταιρισμού διατίθενται για το σχηματισμό τακτικού, έκτακτων ή ειδικών αποθεματικών και για διανομή στους συνεταίρους ...».

8. Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.) ως αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό θεσπίσθηκε με το ν.4019/2011 (Α'216). Ήδη οι σχετικές διατάξεις του νόμου αυτού καταργήθηκαν με την παρ.1 του άρθρου 35 του ν.4430/2016 «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις» (Α'205), στα άρθρα 2, 3, 14, 15, 16, 17 και 21 του οποίου, μεταξύ άλλων, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 2. Ορισμοί.

«Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. Ως «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία» ορίζεται το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε μία εναλλακτική μορφή οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης, βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας, καθώς και του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον.

2. Ως «συλλογική ωφέλεια» ορίζεται η από κοινού εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών του Φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, μέσα από τη διαμόρφωση ισότιμων σχέσεων παραγωγής, τη δημιουργία θέσεων σταθερής και αξιοπρεπούς εργασίας, τη συμφιλίωση προσωπικής, οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

3. Ως «κοινωνική ωφέλεια» ορίζεται η εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών τοπικού ή ευρύτερου χαρακτήρα με την αξιοποίηση της κοινωνικής καινοτομίας, μέσα από δραστηριότητες «βιώσιμης ανάπτυξης» ή παροχής «κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος» ή κοινωνικής ένταξης. 4. ...».

Άρθρο 3. Έννοια «1. «Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας» είναι: α. Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις του άρθρου 14, β) ...» Άρθρο 14. Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις. «1. Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) είναι οι αστικοί συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986, που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική και την κοινωνική ωφέλεια, όπως ορίζονται στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 2 και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα. 2. Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους, οι Κοιν.Σ.Επ. διακρίνονται στις εξής κατηγορίες: α) Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, οι οποίες διακρίνονται σε δύο υποκατηγορίες: αα) Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων, ... αβ) Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων, ...

β) Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής ωφέλειας, οι οποίες αναπτύσσουν δραστηριότητες «βιώσιμης ανάπτυξης», ή και παρέχουν «κοινωνικές υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος».3.... 7. Η συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου μόνο με την ιδιότητα του μέλους σε Κοιν.Σ.Επ. δεν του προσδίδει εμπορική ιδιότητα και δεν δημιουργεί ατομικές ασφαλιστικές ή φορολογικές υποχρεώσεις. 8. ...». Άρθρο 15. Σύσταση της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης. «1. Η σύσταση Κοιν.Σ.Επ. και η υπαγωγή της στις διατάξεις του νόμου αυτού συντελείται με την εγγραφή της στο Μητρώο, οπότε αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα....». Άρθρο 16.

Λειτουργία της Κοιν.Σ.Επ. «1.... 5. Για τις εταιρικές υποχρεώσεις ευθύνεται μόνο η Κοιν.Σ.Επ. με την παρουσία της. Ειδικά, για τις υποχρεώσεις προς το Δημόσιο ο διαχειριστής ή ο πρόεδρος της διοικούσας επιτροπής της ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολοκλήρον με την Κοιν.Σ.Επ. για τις οφειλές της προς το Δημόσιο, σύμφωνα με το άρθρο 31 του Ν. 4321/2015 (Α 32), το άρθρο 115 του Ν. 2238/1994 (Α 151) και το άρθρο 4 του Ν. 2556/1997 (Α 270) και διατηρεί δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών μελών της Κοιν.Σ.Επ. Για τις οφειλές προς το Δημόσιο διατηρεί δικαίωμα αναγωγής

κατά των λοιπών μελών της Κοιν.Σ.Επ., τα οποία για τις οφειλές του προηγούμενου εδαφίου, ευθύνονται έναντί του απεριόριστα και εις ολόκληρον. 6. ...». Άρθρο 17. Σχέσεις μεταξύ μελών και της Κοιν.Σ.Επ. «1. ...8. Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να είναι και εργαζόμενοι της με σχέση εξαρτημένης εργασίας. Αμείβονται για την παρεχόμενη εργασία και έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία. Υπόχρεη προς απόδοση των ασφαλιστικών εισφορών προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης είναι η Κοιν.Σ.Επ. 9. Η παροχή υπηρεσιών προς εξυπηρέτηση του σκοπού της Κοιν.Σ.Επ. από μέλη της, τα οποία δεν βρίσκονται σε εργασιακή σχέση με αυτήν, είναι μη αμειβόμενη σύμβαση εντολής κατ άρθρο 713 επ. Α.Κ.. ...».

Άρθρο 21. Αποθεματικά - Διανομή κερδών.

«1. Τα κέρδη της Κοιν.Σ.Επ. δεν διανέμονται στα μέλη, εκτός αν αυτά είναι εργαζόμενοι, οπότε εφαρμόζεται η παράγραφος 2.

2. Τα κέρδη διατίθενται ετησίως ως εξής:

α. κατά ποσοστό 5% για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού,

β. κατά ποσοστό 35% διανέμονται στους εργαζομένους της επιχείρησης, εκτός αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης του Φορέα αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση μέρους ή όλου του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες του στοιχείου γ,

γ. το υπόλοιπο διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη γενικότερη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας».

9. Το θεσμικό πλαίσιο για τις Ενεργειακές Κοινότητες προβλέπεται στο ν.4513/2018 «Ενεργειακές Κοινότητες και άλλες διατάξεις» (Α'9), στα άρθρα 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 και 11 του οποίου ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 1. Ορισμός-σκοπός. «1. Η Ενεργειακή Κοινότητα (Ε.Κοιν.) είναι αστικός συνεταιρισμός αποκλειστικού σκοπού με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, όπως ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4430/2016 (Α 205), και της καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα, την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας και την προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας, την παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση, διανομή και προμήθεια ενέργειας, την ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους, καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στην τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, μέσω της δραστηριοποίησης στους τομείς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας

(Α.Π.Ε.), της Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.), της ορθολογικής χρήσης ενέργειας, της ενεργειακής αποδοτικότητας, των βιώσιμων μεταφορών, της διαχείρισης της ζήτησης και της παραγωγής, διανομής και προμήθειας ενέργειας.

2. Για όσα θέματα δεν ορίζονται ειδικότερα στον παρόντα, οι Ε.Κοιν. διέπονται συμπληρωματικά από τις διατάξεις του ν. 1667/1986 (Α 196).

3. Στις Ε.Κοιν. δεν εφαρμόζονται οι παρακάτω διατάξεις του ν. 1667/1986: α) ... , β) ..., γ) οι διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 9 και του άρθρου 13. 4. ...»

Άρθρο 2. Μέλη Ενεργειακής Κοινότητας. «1. Μέλη μιας Ε.Κοιν. μπορεί να είναι:

α) Φυσικά πρόσωπα με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα,

β) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εκτός των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α και β βαθμού ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου,

γ) Ο.Τ.Α. α βαθμού της ίδιας Περιφέρειας εντός της οποίας βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν. ή επιχειρήσεις αυτών, κατ' εξαίρεση του άρθρου 107 του ν. 3852/2010 (Α 87),

δ) Ο.Τ.Α. β βαθμού της έδρας της Ε.Κοιν., κατ' εξαίρεση του άρθρου 107 του ν. 3852/2010.

2. Ο ελάχιστος αριθμός μελών της Ε.Κοιν. είναι: ....

3. Τουλάχιστον το πενήντα τοις εκατό (50%) συν ένα των μελών πρέπει να σχετίζονται με τον τόπο στον οποίο βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν. και συγκεκριμένα τα φυσικά πρόσωπα - μέλη να έχουν πλήρη ή ψιλή κυριότητα ή επικαρπία σε ακίνητο το οποίο βρίσκεται εντός της Περιφέρειας της έδρας της Ε.Κοιν. ή να είναι δημότες δήμου της Περιφέρειας αυτής, ενώ τα νομικά πρόσωπα μέλη να έχουν την έδρα τους εντός της Περιφέρειας της έδρας της Ε.Κοιν.. 4 ...».

Άρθρο 4. Σκοπός-Αντικείμενο δραστηριότητας Ενεργειακής Κοινότητας. «1. Η Ε.Κοιν. ασκεί υποχρεωτικά τουλάχιστον μία από τις κατωτέρω δραστηριότητες:

α) Παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση ή πώληση ηλεκτρικής ή θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας από σταθμούς Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. ή Υβριδικούς Σταθμούς εγκατεστημένους εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν. ή και εντός όμορης Περιφέρειας για Ε.Κοιν. με έδρα εντός της Περιφέρειας Αττικής,

β) διαχείριση, όπως συλλογή, μεταφορά, επεξεργασία, αποθήκευση ή διάθεση, πρώτης ύλης για την παραγωγή ηλεκτρικής ή θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας από

- βιομάζα ή βιορευστά ή βιοαέριο ή μέσω ενεργειακής αξιοποίησης του βιοαποικοδομήσιμου κλάσματος αστικών αποβλήτων,
- γ) προμήθεια για τα μέλη της ενεργειακών προϊόντων, συσκευών και εγκαταστάσεων, με στόχο τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης και της χρήσης συμβατικών καυσίμων, καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας,
- δ) προμήθεια για τα μέλη της ηλεκτροκίνητων οχημάτων, υβριδικών ή μη, και εν γένει οχημάτων που χρησιμοποιούν εναλλακτικά καύσιμα,
- ε) διανομή ηλεκτρικής ενέργειας εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της,
- στ) προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου προς τελικούς πελάτες, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 4001/2011 (Α 179), εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της,
- ζ) παραγωγή, διανομή και προμήθεια θερμικής ή ψυκτικής ενέργειας εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της,
- η) διαχείριση της ζήτησης για τη μείωση της τελικής χρήσης της ηλεκτρικής ενέργειας και εκπροσώπηση παραγωγών και καταναλωτών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας,
- θ) ανάπτυξη δικτύου, διαχείριση και εκμετάλλευση υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, σύμφωνα με το ν. 4430/2016 (Α 222) ή διαχείριση μέσων βιώσιμων μεταφορών εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν.,
- ι) εγκατάσταση και λειτουργία μονάδων αφαλάτωσης νερού με χρήση Α.Π.Ε. εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν.,
- ια) παροχή ενεργειακών υπηρεσιών, σύμφωνα με το άρθρο 10 της Δ6/13280/7.6.2011 (Β 1228) απόφασης της Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
2. Η Ε.Κοιν. μπορεί να ασκεί οποιαδήποτε από τις κατωτέρω δραστηριότητες:
- α) Προσέλκυση κεφαλαίων για την πραγματοποίηση επενδύσεων αξιοποίησης των Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. ή παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης εντός της Περιφέρειας που βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν.,
- β) σύνταξη μελετών αξιοποίησης των Α.Π.Ε. ή της Σ.Η.Θ.Υ.Α. ή υλοποίησης παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης ή παροχή στα μέλη της τεχνικής υποστήριξης στους ανωτέρω τομείς,
- γ) διαχείριση ή συμμετοχή σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τους σκοπούς της,

δ) παροχή συμβουλών για τη διαχείριση ή συμμετοχή των μελών της σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τους σκοπούς της,

ε) ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο για θέματα ενεργειακής αειφορίας,

στ) δράσεις για την υποστήριξη ευάλωτων καταναλωτών και την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας πολιτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, εντός της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν., ανεξάρτητα αν είναι μέλη της Ε.Κοιν., όπως παροχή ή συμψηφισμός ενέργειας, ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών ή άλλες δράσεις που μειώνουν την κατανάλωση της ενέργειας στις κατοικίες των ανωτέρω.

Το καταστατικό της Ε.Κοιν. δεν περιλαμβάνει άλλες δραστηριότητες εκτός αυτών που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2».

Άρθρο 5. Τύπος-Ελάχιστο περιεχόμενο του καταστατικού.

«Το καταστατικό της Ε.Κοιν. καταρτίζεται με ιδιωτικό έγγραφο που χρονολογείται και υπογράφεται από τα μέλη και καθορίζει τουλάχιστον: α) ...

γ) το σκοπό και τις δραστηριότητές της, δ) ...

στ) την έκταση ευθύνης των μελών της, ζ) ... ια) τον τρόπο διάθεσης των πλεονασμάτων χρήσης, ιβ) ...».

Άρθρο 6. Διάθεση πλεονασμάτων χρήσης.

«1. Από τα πλεονάσματα έκαστης χρήσης της Ε.Κοιν. παρακρατείται τουλάχιστον το δέκα τοις εκατό (10%) για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού. Η παρακράτηση δεν είναι υποχρεωτική όταν το ύψος του αποθεματικού είναι τουλάχιστον ίσο με το ύψος του συνεταιριστικού κεφαλαίου της Ε.Κοιν..

2. Τα πλεονάσματα της χρήσης δεν διανέμονται στα μέλη, αλλά παραμένουν στην Ε.Κοιν. υπό τη μορφή αποθεματικών και διατίθενται για τους σκοπούς της με απόφαση της γενικής συνέλευσης. 3 ...

4. Ε.Κοιν. στις οποίες συμμετέχουν τουλάχιστον δεκαπέντε (15) μέλη ή δέκα (10) προκειμένου για Ε.Κοιν. με έδρα σε νησιωτικό δήμο με πληθυσμό κάτω από τρεις χιλιάδες εκατό (3.100) κατοίκους σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, και το 50% συν ένα εξ αυτών είναι φυσικά πρόσωπα, μπορούν να διανέμουν στα μέλη τους τα

πλεονάσματα της χρήσης μετά την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού της παραγράφου 1, εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό. ...».

Άρθρο 7. Σύσταση Ενεργειακής Κοινότητας.

«1. Για τη σύσταση της Ε.Κοιν. τηρείται η διαδικασία ίδρυσης ενός αστικού συνεταιρισμού. Το καταστατικό πρέπει να υπογράφεται από τα μέλη σύμφωνα με το άρθρο 2. 2 ...

3. Η Ε.Κοιν. αποκτά νομική προσωπικότητα με την καταχώρηση του καταστατικού της στο Μητρώο Ε.Κοιν. του Γ.Ε.ΜΗ. του ν. 3419/2005 (Α 267), το οποίο συνιστάται με το άρθρο 8. ...».

Άρθρο 8. Μητρώο Ε. Κοιν. – Δικαιολογητικά.

«1. Συνιστάται Μητρώο Ε.Κοιν., το οποίο είναι δημόσιο βιβλίο που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή. Αρμόδια αρχή για την τήρηση του Μητρώου Ε.Κοιν. και για την καταχώρηση των καταστατικών και των στοιχείων των Ε.Κοιν. σε αυτό, ορίζεται το Γ.Ε.ΜΗ., δια των αρμόδιων υπηρεσιών των κατά τόπους επιμελητηρίων. 2 ...»

Άρθρο 11. Οικονομικά κίνητρα και μέτρα στήριξης των Ε. Κοιν. (όπως η παρ.13 του άρθρου αυτού προστέθηκε με το άρθρο όγδοο του ν.4618/2019, Α΄10).

«1 ... 13. Η ιδιότητα του μέλους ενεργειακής κοινότητας δεν καθιστά υποχρεωτική την ασφάλιση στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης».

10. Μετά την ψήφιση του ν.4513/2018 (Α΄9/23-1-2018), σε επίπεδο παραγωγού ενωσιακού δικαίου, οι ενεργειακές κοινότητες θεσμοθετήθηκαν ως «κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας» στο άρθρο 22 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 «για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (αναδιατύπωση)» και ως «ενεργειακές κοινότητες πολιτών» στο άρθρο 16 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944 «σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ (αναδιατύπωση)» (βλ. Αντ. Μανιάτη, Οι Ενεργειακές Κοινότητες, <https://www.ethemis.gr>). Ειδικότερα, σύμφωνα με την Οδηγία 2018/2001, η «κοινότητα ανανεώσιμης ενέργειας» είναι «νομική οντότητα: α) η οποία, σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, στηρίζεται σε ανοικτή και εθελοντική συμμετοχή, έχει αυτονομία και τελεί υπό τον ουσιαστικό έλεγχο των μετόχων ή των μελών που βρίσκονται κοντά στα έργα ανανεώσιμης ενέργειας που ανήκουν και αναπτύσσονται από την εν λόγω νομική οντότητα, β) της οποίας οι μέτοχοι ή τα μέλη είναι φυσικά πρόσωπα, ΜΜΕ ή τοπικές αρχές και δήμοι, γ) της οποίας ο πρωταρχικός

στόχος είναι να προσφέρει στους μετόχους ή στα μέλη της ή στις τοπικές περιοχές όπου δραστηριοποιείται, περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη σε επίπεδο κοινότητας και όχι οικονομικά κέρδη» (άρθρο 2 αριθ.16), και «1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι τελικοί πελάτες, ιδίως οι οικιακοί, έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε κοινότητα ανανεώσιμης ενέργειας διατηρώντας παράλληλα τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις που έχουν ως τελικοί πελάτες, και χωρίς να υπόκεινται σε όρους ή διαδικασίες που δεν αιτιολογούνται ή εισάγουν διακρίσεις, και θα απέτρεπαν τη συμμετοχή τους σε κοινότητα ανανεώσιμης ενέργειας, εφόσον, στην περίπτωση των ιδιωτικών επιχειρήσεων, η συμμετοχή τους δεν συνιστά την κύρια εμπορική ή επαγγελματική τους δραστηριότητα. ... 4. Τα κράτη μέλη παρέχουν ευνοϊκό πλαίσιο για την προώθηση και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας. Το πλαίσιο αυτό διασφαλίζει, μεταξύ άλλων, ότι: ... στ) η συμμετοχή σε κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας είναι προσβάσιμη σε όλους τους καταναλωτές, περιλαμβανομένων των καταναλωτών από νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος ή ευάλωτα νοικοκυριά ...» (άρθρο 22 παρ.1 και 4). Επίσης, σύμφωνα με την οδηγία 2019/944, «ενεργειακή κοινότητα πολιτών» είναι «νομική οντότητα που: α) βασίζεται σε εθελοντική και ανοικτή συμμετοχή και τελεί υπό τον ουσιαστικό έλεγχο εταίρων ή μελών που είναι φυσικά πρόσωπα, τοπικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των δήμων, ή μικρές επιχειρήσεις, β) έχει ως πρωταρχικό σκοπό να παρέχει περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη σε επίπεδο κοινότητας για τα μέλη ή εταίρους της ή τις τοπικές περιοχές όπου δραστηριοποιείται και όχι να παράγει οικονομικά κέρδη, και γ) μπορεί να δραστηριοποιείται στην παραγωγή, περιλαμβανομένης της παραγωγής από ανανεώσιμες πηγές, στη διανομή και στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας, στις υπηρεσίες κατανάλωσης, σωρευτικής εκπροσώπησης, αποθήκευσης ενέργειας, στις υπηρεσίες ενεργειακής απόδοσης, στις υπηρεσίες φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, ή στην παροχή άλλων υπηρεσιών ενέργειας στους εταίρους ή τα μέλη της» (άρθρο 2 αριθ.11), και «Τα κράτη μέλη προβλέπουν ευνοϊκό κανονιστικό πλαίσιο για τις ενεργειακές κοινότητες πολιτών εξασφαλίζοντας ότι: α) η συμμετοχή σε ενεργειακή κοινότητα πολιτών είναι ανοικτή και οικειοθελής...» (άρθρο 16 παρ.1).

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων.

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομοθετικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, συνάγονται τα ακόλουθα:

11. Με τις διατάξεις των άρθρων 31 και 32 του Υπαλληλικού Κώδικα καθιερώνονται, μεταξύ άλλων, οι κανόνες της απαγορεύσεως της ασκήσεως εκ μέρους των υπαλλήλων ιδιωτικού έργου ή εργασίας με αμοιβή, της απαγορεύσεως της κατ' επάγγελμα ασκήσεως εμπορίας, καθώς και της απαγορεύσεως της συμμετοχής τους σε οποιαδήποτε εμπορική εταιρεία προσωπική, περιορισμένης ευθύνης ή κοινοπραξία. Η τελευταία παραπάνω απαγόρευση, η οποία, ενόψει του κερδοσκοπικού σκοπού των εμπορικών εταιρειών, καταλαμβάνει «οποιαδήποτε» εμπορική εταιρεία, αφορά σε όλους τους τύπους των εταιρειών αυτών, δηλαδή τις προσωπικές εταιρείες, τις κεφαλαιουχικές (περιορισμένης ευθύνης) και τις κοινοπραξίες εταιρειών (ΝΣΚ 25/2015, Α.Ι Τάχου – Ι. Λ. Συμεωνίδη «Ερμηνεία Υπαλληλικού Κώδικα» αρ. 32.). Η απαγόρευση αυτή κάμπτεται μόνο όσον αφορά στη συμμετοχή του υπαλλήλου στη διοίκηση ανώνυμης εταιρείας ή γεωργικού συνεταιρισμού μετά από σχετική άδεια που χορηγείται με τις προϋποθέσεις και την διαδικασία των παρ. 1 και 2 του άρθρου 31 του Υπαλληλικού Κώδικα.

12. Εξ άλλου, από τη διάταξη του άρ.12 παρ.4 του Συντάγματος προκύπτει ότι οι συνεταιρισμοί, ως ιδιότυπες ενώσεις προσώπων που συνεργάζονται για την προάσπιση και την προαγωγή των περιουσιακών, επαγγελματικών και λοιπών συμφερόντων τους, αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, η οργάνωση και η δράση των οποίων τελεί υπό την προστασία και την εποπτεία του Κράτους, το δε Σύνταγμα κατοχυρώνει την αρχή της ελεύθερης συμμετοχής των πολιτών σε αυτούς (ΑΠ 684/2006). Ο αστικός συνεταιρισμός, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ.1 του ν.1667/1986, είναι εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία, χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας, αποβλέπει ιδίως με τη συνεργασία των μελών της στην οικονομική, κοινωνική ή πολιτιστική ανάπτυξη αυτών και την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους γενικά μέσα σε μια κοινή επιχείρηση. Ο αστικός συνεταιρισμός, ως εκούσια ένωση προσώπων προς επιδίωξη κοινού σκοπού, υπάγεται στην έννοια της εταιρείας με την ευρεία έννοια του όρου. Σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 1 παρ.7 του ν.1667/1986 έχει εμπορική ιδιότητα.

Όμως ο αστικός συνεταιρισμός δεν είναι εμπορική εταιρεία με την συνήθη έννοια του όρου, δεδομένου ότι επιδιώκει οικονομικά οφέλη (κέρδη) για τα μέλη του και όχι για λογαριασμό του, τα μέλη του ωφελούνται οικονομικά από την εκμετάλλευση των υπηρεσιών του και όχι από την εκμετάλλευση του συνεταιριστικού κεφαλαίου, ο δε σκοπός του δεν είναι αποκλειστικά οικονομικός, αφού στον συνεταιρισμό μπορούν να αναμειγνύονται οικονομικά στοιχεία με στοιχεία μορφωτικών και κοινωνικών επιδιώξεων (βλ. Στ. Κινητή, «Δίκαιο Συνεταιρισμών» Εισ. Γεν. Μέρος, σελ. 23 και 55-56). Η νομολογία έχει κάνει δεκτό ότι ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας του αστικού συνεταιρισμού υφίσταται όχι μόνο στην περίπτωση που έχει ως σκοπό την επίτευξη κέρδους για λογαριασμό του αλλά και όταν επιδιώκει την αύξηση του επιχειρηματικού κέρδους των μελών του είτε με την μείωση των δαπανών της επιχειρήσεως που ασκούν, είτε με την παροχή σε αυτά επαγγελματικών υπηρεσιών, είτε με την διάθεση ειδών που χρησιμεύουν στην άσκηση του επαγγέλματός τους (ΣΤΕ 3085/1980).

13. Ειδικότερη έκφανση του αστικού συνεταιρισμού του ν.1667/1986 αποτελεί η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.), η οποία έχει θεσπισθεί ως φορέας της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και έχει ως καταστατικό σκοπό την συλλογική και την κοινωνική ωφέλεια, με την έννοια που δίδεται στους όρους αυτούς από το άρθρο 2 του ν.4430/2016 (άρθρα 3 παρ.1α και 14 παρ.1 του ν.4430/2016). Η Κοιν. Σ. Επ. μπορεί να είναι είτε Ένταξης, όταν επιδιώκει την ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες ή σε ειδικές ομάδες πληθυσμού, είτε Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας, όταν αναπτύσσει δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης ή παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος (άρ.14 παρ.2 του ν.4430/2016). Η σύστασή της συντελείται με την εγγραφή της στο Μητρώο, όποτε αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα (άρ.15 παρ.1 ν.4430/2016), ενώ η συμμετοχή φυσικού προσώπου μόνο με την ιδιότητα του μέλους σε Κοιν. Σ. Επ. δεν του προσδίδει εμπορική ιδιότητα και δεν δημιουργεί ατομικές ασφαλιστικές ή φορολογικές υποχρεώσεις (άρ.14 παρ.7 ν.4430/2016). Τα μέλη της Κοιν. Σ. Επ. μπορεί να είναι και εργαζόμενοι της με σχέση εξαρτημένης εργασίας, οι οποίοι αμείβονται για την παρεχόμενη εργασία και έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εργατική και την ασφαλιστική νομοθεσία, ενώ τα κέρδη της δεν διανέμονται στα μέλη της, εκτός αν αυτά είναι και εργαζόμενοι στην Κοιν. Σ. Επ., οπότε τα κέρδη μπορούν να διανέμονται στα

μέλη αυτά κατά ένα ποσοστό (άρθρα 17 παρ.8 και 21 του ν.4430/2016). Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ.5 του ν.4430/2016, για τις εταιρικές υποχρεώσεις ευθύνεται μόνο η ίδια η Κοιν.Σ.Επ. με την περιουσία της, ενώ ειδικά για τις αναφερόμενες στη διάταξη αυτή οφειλές προς το Δημόσιο ο διαχειριστής ή ο πρόεδρος της διοικούσας επιτροπής της ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον προς την Κοιν.Σ.Επ. και διατηρεί δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών μελών της, τα οποία για τις οφειλές αυτές ευθύνονται απέναντί του απεριορίστα και εις ολόκληρον.

14. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά της Κοιν.Σ.Επ. εμφανίζονται και στο καταστατικό της Κοιν.Σ.Επ. που μνημονεύεται στο ιστορικό του ερωτήματος. Ειδικότερα, στο καταστατικό αυτό, μεταξύ άλλων, αναφέρονται ρητά η περιορισμένη ευθύνη των μελών, η εμπορική ιδιότητα και ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας (άρ. 1^ο παρ.2), οι υπηρεσίες που θα παρέχονται στο κοινό με σκοπό το κέρδος αλλά ταυτόχρονα και με μορφωτικούς και κοινωνικούς σκοπούς (άρθρα 3^ο και 11^ο περ.2), και η δυνατότητα των μελών της Κοιν.Σ.Επ. να είναι εργαζόμενοι της με δικαίωμα στα καθαρά κέρδη κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στο άρθρο 21 παρ.2 του ν.4430/2016 (άρθρα 9^ο παρ.3 και 4 και 25^ο).

15. Με την υπ' αριθ. 194/2018 γνωμοδότηση του Ε' Τμήματος του ΝΣΚ έγινε δεκτό ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι κωλύονται από τις διατάξεις του άρθρου 32 παρ.2 του Υπαλληλικού Κώδικα να κατέχουν θέσεις Προέδρου και Ταμιά της Διοικούσας Επιτροπής Κοιν. Σ. Επ. λόγω της εμπορικής της ιδιότητας, καθώς και λόγω της απεριορίστης ευθύνης του Προέδρου για χρέη της Κοιν.Σ.Επ. προς το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία. Στη συνέχεια, με την υπ' αριθ. 161/2019 γνωμοδότηση του ίδιου Τμήματος του ΝΣΚ, έγιναν δεκτά (σκ. 15 και 17) τα εξής: Η Κοιν.Σ.Επ. δεν εξομοιώνεται με την κερδοσκοπική εμπορική εταιρεία, από δε τις διατάξεις του ν.4430/2016 και ιδίως από την ειδική αναφορά στην παρ.7 του άρθρου 14 του νόμου αυτού σχετικά με την μη απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας μόνο από τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ., καθώς και από την απαλλαγή αυτών από τις ασφαλιστικές ή φορολογικές υποχρεώσεις της, συνάγεται ότι ο νομοθέτης, αναγνωρίζοντας τον ιδιότυπο (κοινωνικό) χαρακτήρα της Κοιν.Σ.Επ., θέλησε να αντιμετωπίσει με διαφορετικό τρόπο την απλή συμμετοχή σε αυτήν σε σχέση με την συμμετοχή σε οποιαδήποτε εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Εξ αντιδιαστολής, όπως δέχθηκε περαιτέρω η υπ' αριθ. 161/2019 γνωμοδότηση, προκύπτει ότι για τα μέλη που συμμετέχουν στην Διοικούσα

Επιτροπή, έργο της οποίας είναι και η διαχείριση των υποθέσεων της Κοιν.Σ.Επ., δεν ισχύουν οι ανωτέρω απαλλαγές και, εφόσον πρόκειται για υπαλλήλους, ισχύουν οι απαγορεύσεις συμμετοχής του άρθρου 32 παρ.2 του Υπαλληλικού Κώδικα. Επίσης, με την υπ' αριθμ. 2007/2014 απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου (τμήματος μείζονος-επταμελούς σύνθεσης) έγινε δεκτό (υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντος ν.4019/2011) ότι επειδή οι Κοιν.Σ.Επ. διαθέτουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε σχέση με τις εμπορικές εταιρείες, στο μέτρο που ενεργούν προς το οικονομικό συμφέρον των μελών τους και διατηρούν με αυτά σχέση όχι αμιγώς εμπορική αλλά ιδιαίτερη και προσωπική, στο πλαίσιο της οποίας τα μέλη συμμετέχουν ενεργά και έχουν δικαίωμα σε δίκαιη κατανομή των οικονομικών κερδών, δεν μπορεί, κατ' αρχάς, να θεωρηθεί ότι τελούν σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση με αυτή των εμπορικών εταιρειών.

16. Από τα ανωτέρω συνάγεται, ειδικά ως προς την συμμετοχή υπαγομένου στον Υπαλληλικό Κώδικα υπαλλήλου ως απλού μέλους σε Κοιν.Σ.Επ., ότι ο υπάλληλος αυτός δεν κωλύεται από την διάταξη του πρώτου εδαφίου της παρ.2 του άρθρου 32 του Υπαλληλικού Κώδικα να συμμετέχει σε Κοιν.Σ.Επ. ως απλό μέλος, επειδή η εταιρεία αυτή, παρά τη ρητή νομοθετική πρόβλεψη της εμπορικής ιδιότητάς της (άρθρα 14 παρ.1 και 15 παρ.1 του ν.4430/2016), δεν μπορεί, όπως έχει προαναφερθεί, να θεωρηθεί ως εμπορική εταιρεία με την συνήθη έννοια, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που διαθέτει σε σχέση με τις εμπορικές εταιρείες, αφού δεν αποβλέπει στην δημιουργία κερδών αλλά στην συλλογική και κοινωνική ωφέλεια, δηλ. στην εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών, μέσα από την διαμόρφωση ισότιμων σχέσεων παραγωγής, την δημιουργία θέσεων εργασίας και την συμφιλίωση προσωπικής, οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, καθώς και στην εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών τοπικού ή ευρύτερου χαρακτήρα με την αξιοποίηση της κοινωνικής καινοτομίας μέσα από δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης ή παροχής κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος ή κοινωνικής ένταξης, τα δε απλά μέλη δεν αποκτούν εμπορική ιδιότητα, ούτε έχουν ατομικές φορολογικές ή ασφαλιστικές υποχρεώσεις.

17. Εξάλλου, ο ν.4513/2018, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την τάση για αποκεντρωμένη παραγωγή και παροχή ενέργειας, εισήγαγε το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας στην Ελλάδα των Ενεργειακών

Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.), με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα, την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, την προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας, την παραγωγή, αποθήκευση, ιδιοκατανάλωση, διανομή και προμήθεια ενέργειας, την ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους, καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στην τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. (βλ. την αιτιολογική έκθεση του νόμου). Οι Ε.Κοιν. αποτελούν αστικούς συνεταιρισμούς αποκλειστικού σκοπού, οι οποίοι δεν επιδιώκουν κέρδος αλλά έχουν ως βασική αρχή τη διάχυση του οφέλους στα μέλη της Ε.Κοιν. και της τοπικής κοινωνίας, αναμένεται δε ότι θα επιτρέψουν την μετάβαση σε αποκεντρωμένες, αποδοτικότερες και καινοτόμες λύσεις παραγωγής και χρήσης ενέργειας που θα βασίζονται στην τοπική συμμετοχή και πρωτοβουλία (βλ. την έκθεση αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων, σελ.29). Ως προς τη σύσταση, σύνθεση, διοίκηση, λειτουργία και λύση τους διέπονται από τις διατάξεις του ν.4513/2018 και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του ν.1667/1986 για τους αστικούς συνεταιρισμούς (άρ. 1 παρ.2 ν.4513/2018). Με στόχο την ενδυνάμωση του ρόλου των πολιτών και των τοπικών φορέων στον ενεργειακό τομέα, ορίζεται (άρ. 2 παρ.1 ν.4513/2018) ότι δικαίωμα συμμετοχής σε Ε.Κοιν. έχουν φυσικά πρόσωπα, ν.π.δ.δ., ν.π.ι.δ., ο.τ.α. α' βαθμού της ίδιας Περιφέρειας εντός της οποίας βρίσκεται η έδρα της, καθώς και ο.τ.α. β' βαθμού της έδρας της Ε.Κοιν. Στο νόμο ορίζεται ο ελάχιστος αριθμός μελών της Ε.Κοιν. και επιπλέον, προκειμένου αυτή να έχει τοπικό χαρακτήρα, ορίζεται ότι απαιτείται τουλάχιστον το 50% συν ένα των μελών της να σχετίζονται με τον τόπο στον οποίο βρίσκεται η έδρα της, συγκεκριμένα δε τα φυσικά πρόσωπα-μέλη πρέπει να έχουν πλήρη ή ψιλή κυριότητα ή επικαρπία σε ακίνητο που βρίσκεται εντός της Περιφέρειας της έδρας της ή να είναι δημότες δήμου της Περιφέρειας αυτής, ενώ τα νομικά πρόσωπα-μέλη πρέπει να έχουν την έδρα τους εντός της Περιφέρειας της έδρας της Ε.Κοιν. (άρ. 2 παρ.2 και 3 του ν.4513/2018). Το αντικείμενο των Ε.Κοιν. ορίζεται κατά τρόπο περιοριστικό στο άρθρο 4 του ν.4513/2018 και περιλαμβάνει την υποχρεωτική άσκηση τουλάχιστον μιας από τις δραστηριότητες που προβλέπονται στην παρ.1 του εν λόγω άρθρου, ενώ σύμφωνα με την επόμενη παρ.2 δίδεται η δυνατότητα ασκήσεως και άλλων περαιτέρω δραστηριοτήτων. Στις Ε.Κοιν. δίδεται η δυνατότητα να συμμετέχουν στην τοπική παραγωγή, διανομή, προμήθεια, αποθήκευση ή από

κοινού χρήση ενέργειας εντός ενός γεωγραφικά περιορισμένου κοινοτικού δικτύου. Εκτός από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο νόμο, οι Ε.Κοιν. δεν επιτρέπεται να ασκούν άλλες. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ.3 του ν.4513/2018, από την καταχώριση του καταστατικού της στο Μητρώο η Ε.Κοιν. αποκτά νομική προσωπικότητα, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.7 του ν.1667/1986, που έχει εφαρμογή και για τις Ε.Κοιν., από την καταχώριση αυτή αποκτά και εμπορική ιδιότητα, πρόκειται δηλ. για εμπορική εταιρεία. Το καταστατικό, μεταξύ άλλων, καθορίζει τον σκοπό και τις δραστηριότητες της Ε.Κοιν., την έκταση της ευθύνης των μελών της και τον τρόπο διάθεσης των πλεονασμάτων χρήσης (άρ.5 ν.4513/2018). Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν.4513/2018, τα πλεονάσματα εκάστης χρήσης της Ε.Κοιν. κατά κανόνα δεν διανέμονται στα μέλη, αλλά παραμένουν στην Ε.Κοιν. υπό μορφή αποθεματικών και διατίθενται για τους σκοπούς της με απόφαση της γενικής συνέλευσης. Κατ' εξαίρεση, οι Ε.Κοιν.στις οποίες συμμετέχουν τουλάχιστον 15 μέλη, ή 10 μέλη προκειμένου για Ε.Κοιν. με έδρα σε νησιωτικό δήμο με πληθυσμό κάτω από 3.100 κατοίκους και το 50% συν ένα εξ αυτών είναι φυσικά πρόσωπα, μπορούν, εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό, να διανέμουν στα μέλη τους τα πλεονάσματα της χρήσης μετά την αφαίρεση του 10% που προβλέπεται για τον σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Τέλος, με την διάταξη της παρ.13 του άρθρου 11 του ν.4513/2018, που προστέθηκε με το άρθρο όγδοο του ν.4618/2019, ορίσθηκε ότι η ιδιότητα του μέλους ενεργειακής κοινότητας δεν καθιστά υποχρεωτική την ασφάλιση στον ΕΦΚΑ. Στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου αυτού αναφέρονται τα εξής: «Οι ενεργειακές κοινότητες, ως αστικοί συνεταιρισμοί αποκλειστικού σκοπού, αποτελούν ιδιαίτερες εταιρικές μορφές, μη ανήκουσες στις προσωπικές ή στις κεφαλαιουχικές εμπορικές εταιρείες. Βασικός τους σκοπός είναι βάσει του ν.4513/2018 η προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας ... και η καινοτομία στον ενεργειακό τομέα, ... Κατά συνέπεια, η υπαγωγή των μελών των ενεργειακών κοινοτήτων στην υποχρεωτική ασφάλιση του ΕΦΚΑ δεν κρίνεται σκόπιμη, καθώς οι ενεργειακές κοινότητες διαφοροποιούνται από τα συνήθη εταιρικά σχήματα που έχουν ως κύρια επιδίωξή τους το επιχειρηματικό κέρδος. Με την προτεινόμενη ρύθμιση, προς κάλυψη του προκύψαντος κενού δικαίου, θεσμοθετείται ρητά η απαλλαγή των μελών των ενεργειακών κοινοτήτων από την υποχρεωτική ασφάλιση του ΕΦΚΑ, προκειμένου να ενδυναμωθεί ο νέος αυτός θεσμός και να

προωθηθεί δια μέσω αυτού η μετάβαση της χώρας σε πράσινη ενέργεια με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και τοπικών επιχειρήσεων και αρχών».

18. Το σχέδιο καταστατικού ενεργειακής κοινότητας που συνοδεύει το ερώτημα δεν προσφέρεται για την συναγωγή συμπερασμάτων, αφενός γιατί δεν έχει καταχωρηθεί στο Μητρώο Ε.Κοιν. του Γ.Ε.ΜΗ. σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ.3 του ν.4513/2018, και αφετέρου επειδή δεν είναι πλήρως εναρμονισμένο προς το ν.4513/2018, όπως προκύπτει από το γεγονός π.χ. ότι στο άρθρο 10 του Κεφαλαίου Δ' του σχεδίου αυτού, σύμφωνα με το οποίο τα καθαρά κέρδη του συνεταιρισμού διατίθενται για το σχηματισμό τακτικού, έκτακτου ή ειδικού αποθεματικού και για τη διανομή στους συνεταίρους, αποδίδεται το περιεχόμενο της διατάξεως της παρ.4 του άρθρου 9 του ν.1667/1986, η οποία όμως, κατά την ρητή πρόβλεψη της παρ.3γ του άρθρου 1 του ν.4513/2018, δεν εφαρμόζεται στις Ε.Κοιν.

19. Υπό τα δεδομένα αυτά και λαμβάνοντας ιδίως υπόψη ότι: α) βασικές αρχές που διέπουν την λειτουργία των Ε.Κοιν. είναι η διάχυση του οφέλους στα μέλη τους και στις τοπικές κοινωνίες και η μετρίαση της ενεργειακής ένδειας, β) απαγορεύεται (κατά κανόνα) η διανομή στα μέλη των πλεονασμάτων χρήσης, τα οποία διατηρούνται στην κυριότητα του νομικού προσώπου υπό μορφή αποθεματικών και διατίθενται για τους σκοπούς του με απόφαση της γενικής συνέλευσης, γεγονός που σημαίνει ότι ο κανόνας του επιτρεπτού της κερδοσκοπίας, ο οποίος ισχύει στους γενικούς αστικούς συνεταιρισμούς, δεν ισχύει κατ' αρχάς στις Ε.Κοιν, γ) οι Ε.Κοιν. δεν έχουν ως κύρια επιδίωξή τους το επιχειρηματικό κέρδος και αποτελούν ιδιαίτερες εταιρικές μορφές που δεν ανήκουν στις προσωπικές ή στις κεφαλαιουχικές εμπορικές εταιρείες, ρητή δε αναγνώριση του χαρακτήρα τους αυτού ανευρίσκεται στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου όγδοου του ν.4618/2019, και δ) ο ν.4513/2018 επιδιώκει την εξασφάλιση υψηλού ποσοστού συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στις Ε.Κοιν., προκύπτει το συμπέρασμα ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 32 παρ.2 του Υπαλληλικού Κώδικα απαγόρευση συμμετοχής υπαλλήλων που διέπονται από τις διατάξεις του κώδικα αυτού σε οποιαδήποτε εμπορική εταιρεία δεν καταλαμβάνει την συμμετοχή αυτών σε ενεργειακές κοινότητες, είτε ως απλών μελών είτε ως μελών της διοίκησης. Ήδη, μετά την έκδοση των Οδηγιών (ΕΕ) 2018/2001 και 2019/944, το παραπάνω συμπέρασμα ενισχύεται από την υποχρέωση ερμηνείας του εθνικού δικαίου σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο ακόμα και πριν από την πάροδο της προθεσμίας προσαρμογής της

εθνικής νομοθεσίας στις απαιτήσεις των Οδηγιών αυτών, από τις οποίες προκύπτει η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την συμμετοχή στις Ενεργειακές Κοινότητες όλων των καταναλωτών, μεταξύ των οποίων και οι δημόσιοι υπάλληλοι.

Απάντηση

20. Κατόπιν όλων των ανωτέρω, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε΄) γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ότι σε όλα τα σκέλη του εξεταζόμενου ερωτήματος πρέπει να δοθεί απάντηση αρνητική.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 1-7-2021

Η Πρόεδρος του Ε΄ Τμήματος

**Νίκη Μαριόλη
Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.**

Ο Εισηγητής

**Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους**